

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2001
FORFATTER:	Henning Pedersen
TITEL:	Panser i Grønnegade.
KORT RESUME:	Erindringer fra Henning Pedersens opvækst i 1940'ernes og 1950'ernes Grønnegade i Kolding, herunder om politibetjent Ejvind Johannes Pallesen.

PANSER I GRØNNEGADE

AF HENNING PEDERSEN

Han hed Pallesen. Jeg ser ham tydeligt for mig, selvom det er over 40 år siden, jeg har set ham. En enkelt gang var der en artikel med billede af ham i avisen, husker jeg. Det var i Kolding Folkeblad eller Jydske Tidende eller Tidens Tegn, for der var mere end en avis i Kolding på den tid

Dengang var 1940'erne og 50'erne, og hos os børn i et af Koldings tætpakkede arbejderkvarterer, nærmere betegnet i Grønnegade, havde Pallesen en helt speciel position.

Der var andre „specielle“ voksne i min barndom, Cigaret-Søren f.eks., som helst talte med børn og kunne finde på at byde på slik og cigaretter. Ham har jeg tilbragt mange timer på gadehjørnet med. Måske ville han fortælle en om en fransk film, han havde set – „uh de damer!“ – måske ville han bare stå og sludre om løst og fast for selskabs skyld. Der var andre af hans slags – originaler – ikke højt regnede blandt de voksne, men hos børnene havde de deres selvfølkelige plads i gade- og verdensbilledet. Det havde Pallesen også, men han var nu noget ganske særligt. Han var nemlig en af „dem“, der bestemte. Systemets mand, som af og til blev sendt om i barndommens gade, fordi der skulle snakkes et alvorsord med de uvorne unger. Ituslåede ruder, piftede dæk, en knust lampekuppel på en lygtepæl, hornbelægning på cykelstyr, der var skrællet af for at ende saligt duftende

under brændglas, en meget sjælden gang et uskyldigt tyveri.

Pallesen var politibetjent – panser, strisser, eller hvad vi nu kaldte dem. Det var naturligvis ikke altid ham, „de“ sendte, men de andre var anderledes. De var, som man kunne forvente. De skrev ned og gav ordrer, optog rapport, og de satte sig aldrig ned. Hvis nu det var noget med rudeknuserier, og det var det tit, så stod de der og så inderligt ligeglade ud og sagde, at hvis vi skulle spille bold, kunne vi bare gå op i anlægget på Stejlbjerg eller ud i Byparken, ikke noget med at spille på gaden til evig fare for bl.a. fru Laursens ruder. Så gik de hjem til stationen igen vel vidende, at når vi lagde an til at spille bold i Anlægget, kom opsynsmanden og jog os væk og ligesådan i Byparken. Den slags betjente var der mange af, og så vidt jeg husker, så de ligedan ud alle sammen.

Men Pallesen var anderledes. For det første var han en smule tyk, bare lidt, en rund type – men det mest sensationelle ved ham var, at han satte sig ned. Hver gang. I hvert fald hvis det var i sommerhalvåret. I sin fine uniform lige midt blandt alle os børn på Jensens trappe. Han tog som regel en bold og sad og lod den hoppe lidt, og så begyndte han at snakke med os om, hvad vi ellers gik og lavede. Stemningen var altid helt afslappet. På et tidspunkt tog han så fat på det for os lidt mere

Politibetjent Ejvind Johannes Pallesen
(1912-1956). Foto Stella Nova.

pinlige, nemlig at nu måtte fru Laursen igen have besøg af glarmesteren, det var ikke til at komme uden om, det kunne enhver jo se. – Og så holdt han på hver gang, at fru Laursen ikke var nogen heks, men faktisk en rar dame, der var til at snakke med, hvad vi i grunden godt vidste, men forfærdeligt nødtigt ville indrømme lige i den situation. Han ville gerne formidle kontakten. Ikke noget med at gå i Anlægget eller i Byparken eller andre underlødige forslag. Det endte godt hver gang, uanset om det var fru Laursen, fru Andersen, eller hvem det nu var, der havde følt sig forulempet af gadens horde af unger.

Der blev lavet en aftale om afstande fra de ruder, der var mest i skudlinien og også om særligt fredede tidspunkter, ikke mindst midt-dagsluren.

Hver formiddag samledes mange af gadens koner til en passiar, når mælkeemandens klokke lød. Så vankede der brød og sukker til hesten – Prins hed den, jeg husker bedst – og snakken gik livligt. Når hest og vogn rullede videre, skyndte konerne sig hjem, for nu var det tid at forberede frokosten. Fabriksfløjterne lød klokken tolv, og så blev der livlig cykeltrafik i byen. Arbejderne skulle hjem og have sig en bid brød og en lille lur, inden turen gik tilbage til fabrikken, før fløjten lød igen klokken halvto. Den lille lur var hellig. Ingen vildfarne bolde vovede at banke på vinduet under den. Men så gik det galt igen. Nok engang røg en af de mest udsatte ruder, nok engang var der nogen, der sendte bud efter „dem“, og vi kunne bare håbe på, at det var Pallesen, der kom, så kastanjerne atter engang kunne blive raget ud af ilden.

Det var ellers ikke, fordi politiet var særlig populært i Grønnegade. Det var jo ikke så længe siden, der havde været alvorlige konfrontationer mellem Borger-Danmark og Arbejder-Danmark, 1930ernes kampe mellem KU'er og DSU'er og kommunister. I Grønnegade holdt de fleste den socialdemokratiske Tidens Tegn, de få kommunister holdt Land og Folk og lidt flere holdt Venstreavisen Kolding Folkeblad. Det var yderst få eksemplarer af den konservative Jydske Tidende, der fandt vej til Grønnegades brevsprækker. Der boede ingen betjente i Grønnegade. Dog var der en enkelt, som forfærdeligt gerne ville have været det, er jeg sikker på. Han hed Kjær, men det var han ikke. Han elskede politiet,

jeg ved ikke hvorfor. „Mig og så en betjent, vi anholdt lige en fuld mand omme i Rosengade“. Jeg kan tydeligt høre det for mig, og løgn var det selvfølgelig. Han havde en arrig hund og en elegant kone. De havde ingen børn, og de holdt af og til larmende gilder. Hunden hed Smut, men det blev nu hende, der smuttede. Et sympatisk træk, synes jeg. Hunden døde af arrigskab, vil jeg tro. Hvordan skulle den gøre andet. Blot for at illustrere Kjærs private lovlydighedsbegreber denne lille hændelse: En vinter havde et pludseligt isslag ramt Grønnegade. Vi er så langt tilbage, at det var ret begrænset, hvad der kom af biler, så gadens børn havde for første gang en perfekt skøjtebane, og det blev straks udnyttet. De hjemmegående koner – og det var de fleste, for det var stort set kun de enlige mødre, der gik på arbejde – sad i vinduerne og kiggede på med stor fornøjelse. Gaden strålede af lykke, indtil...ja gæt engang...indtil Kjær kom med askeskuffen og strøede dens indhold på gaden foran sit husnummer og helt over på den anden side. Han boede desværre midt i gaden, så det var en perfekt spærring. Næh næh – det må man ikke – „mig og så en betjent!“

Men det var nu mest boldspillet, der dominerede gadebilledet. Fodbold med små gumibolde eller tennisbolde – rundbold, langbold og dæk. Dæk, ja. Jeg er ikke stødt på det siden min barndom. Mon det var et særligt Koldingspil? Det var nærmest en slags gade-cricke med mursten, der skulle væltes, hårde slag med boldtræet og hurtige løb frem og tilbage mellem murstenene. Det var nok sammen med fodbold det mest rufjendske spil, men hvor var det sjovt! Et spil som tennis er jeg derimod aldrig stødt på i min barndom.

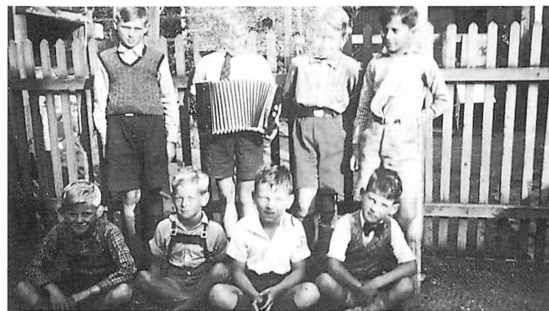
Vi vidste nok, hvad en tennisbold var, men tennis, nej. Det var en ukendt verden. Den „hvide“ sport havde ingen udøvere i Koldings arbejderkvarterer. Det var et spil for tandlæger og arkitekter og andre af den slags.

Det var ikke kun ruderne, der var et problem. Plankeværkerne var det også. Ligegyldigt om vi spillede op ad slagterens port eller op ad min fars garage, så var der problemer med plankeværker. Ikke med slagteren eller min far, men med visse af naboerne ved siden af eller overfor. De bolde havde en usalig trang til at ende bag de forkerte plankeværker. Men hvad betød dog et plankeværk for en flok friske unger. Ingenting, naturligvis. Dem kunne vi sagtens kravle over, men det brød visse ejere sig altså bare ikke om. Konfrontationerne var utallige. Nogle plankeværksbesiddere beholdt boldene, en enkelt kunne godt finde på at stikke en ørefigen, men trumfen blev dog sat, da et nyt hold plankeværksejere installerede sig med en løsgående schæferhund. Der gik den bag plankeværket og savlede og ventede på den næste bold eller den næste buksebag. Den havde kronede dage. Hvorfor Pallesen igen blev hidkaldt, husker jeg ikke. Konfrontationerne havde måske taget overhånd enten i form af hundebid eller – set fra den anden side – chikanerier overfor plankeværkskone, der bestemt ikke appellerede til de bedste instinkter hos flokken af unger. Faktisk regnede vi hende for en sur mokke. Og en dag stod Pallesen der så eller rettere sad på Jensens trappe. Han sad igen og lod en af boldene hoppe på fortovet. Vi var spændte på, hvordan han ville klare ærterne, for denne gang følte vi retfærdig harme. Hundebid! Der måtte grænsen vel gå.

Øverst: Grønnegade med de mange ruder. Slagterens port skimtes lige, hvor vejen krummer.
Nederst: Fra en drengefødselsdag i en af Grønnegades baggårde i midten af 1940'erne.

„Manden kommer om lidt, når jeg lige har snakket med jer.“ Manden – ham havde vi faktisk ikke noget imod. Når han gik tur med hunden, var den blid som et lam, og han havde tit en kvik bemærkning til os unger, når han kom hjem fra arbejde, og vi ikke lige spillede bold op ad det famøse plankeværk. At han kunne være gift med den kone – ja det er den dag i dag en gåde for mig. Kunne ham og Kjær ikke bytte? Der stod han så, manden, rar som sædvanlig, men alvorlig og naturligvis loyal over for sin kone. Pallesen og manden havde en aftale klar, som vi accepterede.

Ikke noget med at kravle over plankeværket. Det havde det ikke godt af, og hunden skulle jo altså også være et sted – det var ikke til diskussion. Men hvis vi nu viste lidt hensyn og passede lidt på med boldene, og skulle det så ske, at den røg over, så havde Pallesen og manden og konen nu aftalt, at vi bare skulle ringe på og spørge pænt, om hun ville hente

bolden til os. Det tog vi imod, og vi fik oven i købet manden – men dog ikke Pallesen – med til at lege en gang blindebuk. Han og konen var barnløse, men han var glad for børn. Konen var nok mere til schæferhunde.

Ak ja. Alt skulle jo så være i skønneste orden. Men der er altid slanger i paradiset. Et par dage efter, da jeg kom hjem til gaden fra skole, var det første, jeg så, plankeværkskonen, der med et mut ansigtsudtryk smed en bold hen til et par af mine legekammerater. Straks efter lukkede hun døren efter sig med et kraftigt smæk. Og så skete det for mig ufatteligt – det ultimative tegn på utilgivelig dumhed. En af mine legekammerater smed bolden over plankeværket og ringede på med et stort grin. Lidt efter kom konen igen ud med bolden. „Det har hun gjort mindst 25 gange nu,“ sagde min legekammerat med et henrykt grin. Behøver jeg at skrive, at den aftale blev skrottet. Derefter måtte vi nøjes med at spille fodbold op ad slagterens port – det blev for dyrt i bolde ellers – selvom det skrånede lidt mere der, og også var lidt vel tæt på købmandens udstillingsvindue. Købmand Vindfeldt var en særdeles vellidt og rar mand, men det var, som om han blev offer for en personlighedsspaltning, hvis en bold ramte hans butiksvindue. Derfor var der en særrregel for den, der var højre wing og dermed havde positionen tættest på det famøse vindue. Vedkommende måtte gerne, ja nærmest SKULLE tage bolden med hænderne, når den var på katastrofekurs.

En dag slutter legen på gaden jo for enhver. Måske ville man gerne blive der lidt længere, men man er vel blevet konfirmeret og dermed for gammel til at snakke med Cigaret-Søren og spille fodbold med en tennisbold. Så det var også slut med at sludre med Pallesen på

Jensens trappe, men sjovt nok har min næste erindring om ham også noget med fodbold at gøre.

Jeg fornærmer vist ikke min fødeby ved at påstå, at den aldrig har markeret sig som nogen særlig stærk fodboldby. Selvfølgelig gik vi da ud og så KIF spille mod Brande eller hvem det nu var på banen ved Olympia, et lidt for flot navn i Kolding synes jeg nok, men skulle vi se en rigtig god kamp, så cyklede vi altså til Vejle – i erindringen er det nok blevet til lidt flere gange end i virkeligheden – og så Henning Enoksen og Tommy Troelsen der sidst i 1950'erne, hvor man var vokset fra slagterens port som fodboldmål. Vejle med senere Allan Simonsen, Ulrik Lefèvre o.m.a. – de har bare altid kunnet det der med fodbold. Ja ja, Jan Mølby er som bekendt fra Kolding. Det høres tydeligt, når han kommenterer i TV, og det er da helt rart de par gange om året at høre sin barndoms sprog i uforfalsket udgave, men han var næppe født, da jeg drog fra Kolding. Men altså – det har altid været småt med vigtige kampe i Kolding. Mindre end landskampe kan gøre det, men det var nu sjældent, at Koldings Stadion fandt nåde for de høje herrer i DBU, JBU og hvad det nu hedder eller hed altsammen. En enkelt gang blev det dog til en såkaldt „unionskamp“, man kunne vel kalde det en slags landsdelslandskamp. Jylland skulle spille mod Lolland-Falster på Kolding Stadion. En sensation. Og på Jyllands hold var ingen ringere end Esbjergs legendariske landsholdsspiller, Jens Peter Hansen og AGF's Henry From, hvis landsholdskarriere endnu lod vente på sig, så det er virkelig længe siden. Det var i 1960, han satte tyggegummiet på målstolpen i semifinalen ved olympiaden i Rom, så vi er mindst fire år længere tilbage.

Dagen oprandt. Jeg tror, der blev udsolgt, men i modsætning til Olympos i Grækenland, så ligger Olympia i Kolding altså temmeligt lavt, faktisk ganske tæt på Kolding Å, og er af og til plaget af tåge. Og den dag var der virkelig tåge. Også i den grad. Derfra hvor jeg stod, kunne man hverken se Jens Peter eller Henry From, men kun en lille håndfuld af Lolland-Falsters hold, og dem var der jo ikke et øje, der kendte. Folk brokkede sig, og der blev sendt beroligende vejrudsigter over højtalerne, men lige meget hjalp det. Det blev bare mere tåget. Alligevel blev kampen fløjtet i gang, og det skete da, at jeg så Jens Peter Hansen komme ud af tågen for en stund i færd med at lede efter bolden. Det begyndte at udvikle sig til mytteri på tilskuerpladserne, og arrangørerne, der for første gang i mange år havde fået tildelt en rigtig kassekamp, blev nødt til at bide i det sure æble og fløjte kampen af. Ikke mindst fordi publikum simpelthen begyndte at invadere banen. Gentagne gange blev folk bedt om at forlade banen, men det gjorde de først, da det blev meddelt over højtalerne, at kampen ville blive flyttet til Vidars baner i den sydlige bydel. De lå højt, og der var ingen tåge, men der kunne desværre allerhøjst være små tusinde tilskuere, så der var langt fra plads til alle. Underforstået: Det var bare om at komme først.

At ingen omkom under de panikagtige scener, der fulgte, da folk sloges om at komme først ud af stadion, er egentlig ubegribeligt. Folk løb, cyklede og bilede i hæsblæsende tempo gennem tågen ind gennem byen, hvor de få søndagsvandrere sprang ind i opgangene af skræk. Var det russerne, der var på vej eller hvad? Ingen evakueringsplaner i tilfælde

*Fodbold på Kolding Stadion omkring 1960.
Foto: Kolding Folkeblad*

af katastrofer kunne have gjort det mere effektivt. Totusinde mennesker tre kilometer på rekordtid.

Ja, Vidars bane lå højt, og græsset var endnu højere, 20 centimeter langt måske. Den bane så ikke ud til at have været i brug længe, og manglen på afkridtning var ret iøjnefaldende. Der var naturligvis også kun ståpladser og kun i jordhøjde. Der var en tumult og et skubberi uden lige. Alle ville stå forrest for at kunne se Henry From og Jens Peter Hansen. Sidstnævnte var ikke ret stor, men han ragede dog et stykke op over det høje

græs. Snart efter stod alle spillerne og småfrøs på banen, mens tilskuerne skændtes højlydt om, hvor sidelinien gik. Der var hele tiden nogen, der stillede sig foran de forreste. Før eller siden ville de to frontlinier ramle ind i hinanden. Arrangørerne stod og så slukørede og ubeslutsomme ud, ligeså dommeren og linievogterne. Det var ikke lige det, de havde lært at tackle på DBU's kurser. Tænk engang at være linievogter uden at have en linie at vogte. Hvilken identitetskrise. Det så sort ud. Man kunne næsten læse i arrangørernes øjne, at det nok ville ende med at de måtte refundere billetterne. Enkelte af spillerne syntes dog at more sig. Jens Peter stod med et underfundigt vestjysk smil og tænkte nok, at man lige så godt kunne spille op ad slagterens port, eller hvad han nu kendte fra gaden derhjemme i Esbjerg. Her havde han spillet både olympiade og mod svenskerne, men nu var det næsten den rene leg igen.

Jeg tænker, at det må have være arrangørerne, der via en lykkelig indskydelse sendte bud efter „dem.“ – Der kom de – ordensmagten, panserne, strisserne – med Pallesen i spidsen. Han havde et stort reb i hånden. Hvad var han ude på her, hvor der ikke var nogen Jensens trappe at sætte sig på og snakke tingene igennem? Pallesen kom nærmere fulgt af sine kolleger. De var vel en 4 stykker, ikke mange til mindst tusinde ophidsede fodboldtilskuere. Men Pallesen så ud til at være i højt humør. „Her har I sidelinien“, sagde han, og rakte tovet til et par af de mest høj-røstede tilskuere, som straks blev kommanderet i hver sin retning. Et par af de mere overstadige skubbede tovet frem på banen, men Pallesen sagde: „Hov Hov – der er nye regler i dag – dem, der gør det der, bliver hængt.“

I løbet af nul tid var stemningen vendt, og dommeren fløjtede kampen i gang. Jens Peter løb rundt med et smøret grin og legede og tryllede i det høje græs, der tydeligvis generede de flade lolliker mere end jyderne. Pallesen gik ind som ekstra linievogter med en hurtig bemærkning til de enkelte formastelige, der syntes, det var sjovt at krumme linien. Jylland vandt såvidt jeg husker 5-1, og arrangørerne beholdt deres penge.

Pallesens direkte måde at tackle tingene på kom til sidst til at koste ham dyrt. Under en brand løb et par børn faretruende tæt på en brændende bygning, der hvad øjeblik, det skulle være, kunne styrte sammen. Pallesen skyndte sig hen til dem og fik dem skubbet væk, men et spær faldt i det samme ned og ramte ham med stor kraft. Jeg husker ikke, om det var benene eller ryggen, der fik et knæk, men det var i hvert fald alvorligt og kostede ham et meget langt hospitalsophold. Han kom aldrig helt over det.

Et par år efter var der i Folkebladet et interview med en ung mand, der var kommet slemt til skade ved et fald. Jeg husker ikke meget om det interview, eller hvordan det siden gik den unge mand. Men jeg kan huske, at han fortalte, at den, der havde været til størst opmuntring for ham under indlæggelsen, var Pallesen, som var indlagt samme sted og både havde gode råd og muntre bemærkninger.

Pallesen blev aldrig politimand igen, og han døde ikke så mange år efter. Men endnu husker jeg, som var det i går, de gange, hvor han sad i fuld uniform på Jensens trappe midt mellem Grønnegades unger og lod bolden hoppe på fortovet, alt mens han løste endnu en konflikt. Han var en panser af Guds nåde.